

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrť leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrť leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserte) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 27. oktobra 1893.

Politiški oddelek.

Občna volilna pravica.

II.

Strašno zmešnjavo je napravila vladna predloga o občni volilni pravici. Večje stranke so kar zbegane. Vsaka teh strank pa stvar gleda le s svojega strankarskega stališča in se boji le za lasten obstanek.

Vse tri večje stranke so se izrekle proti vladni predlogi. Pri tem se je pokazala kaj lepa sloga mej levčarji, konservativci in Poljaki. To je jako karakteristično, kako so se te stranke lepo zjediniile, ko je šlo za volilno pravico delavcev. Sedaj se je videlo, da mej njimi ni tako velik razkol, kakor se je mislilo, in da je grof Taaffe prav imel, ko je hotel nekoč vse spraviti pod jeden klobuk, češ, gospodje se vender tako lepo strinjajo v jako važnih zadevah. Zares kar ganljivo je, kako je sedaj knez Schwarzenberg lepo podal roko Plenerju, kako sta nakrat najboljša prijatelja.

Gospode je to prestrašilo, da bi morda kje glas hlapcev pri volitvi utegnil premagati glas gospodarjev. Tukaj le rečemo, da povsod pred hlapci nimajo tacega strahu. Tako so angleški liberalci bili le veseli, ko je neki hlapec pri volitvah zmagal nekega markiza. Nobeden se zaradi tega ni bal, da se bode podrl društveni red in vender so mej angleškimi liberalci tudi tovarnarji, trgovci, veliki in mali posestniki. Angleški državnik Gladstone se je celo izrazil, da parlament le pridobi, ako pride vanj nekoliko delavcev. Seveda naši avstrijski konservativci in liberalni politiki niso zmožni, da bi se postavili na vzvišeno stališče tega velicega Angleža.

Čuje se strah, da bi socialisti potem utegnili vse prekucniti, ko bi dobili večino. Ta strah je pač neopravičen. Občna volilna pravica je v Nemčiji in Franciji, ali nikjer socialisti dosedaj niso prekucnili društvenega reda. Industrija je v Nemčiji in Franciji večja nego v Avstriji

in število delavcev večje, pa vender ni prišlo do kacega prevrata v tem oziru.

Le v Avstriji je nevarnost. Vedeti je treba, da nobena stranka ni tako radikalna, ako pride do večine in mora računati s faktičnimi odnošaji, kakor je bila poprej, in tudi socialisti ne bodo. Če pa vpeljejo kako pametno socialno reformo, bode jim svet moral biti le hvaležen, ker sedanje socialne razmere niso posebno zdrave. Tukaj naj le omenimo, da v teoriji naši konservativci se tako ne ločijo od socialistov, samo, da se ne morejo odločiti, da bi teorijo prenesli v prakso. Na katoliškem shodu v Linci je grof Sylva Tarouka predlagal, da država si obdrži pravico do porabe vseh novih iznajdeb. Ta njegov predlog je pač vrezan tako po socialističnem načelu, kakor bi si ga bil izmislil kak Bebel ali Liebknecht. Dosti več v tem oziru pač noben socialni demokrat ni nikdar zahteval. Pri sedanjem hitrem napredku bi v dvajsetih letih država imela v rokah že skoro vse tovarne, da vpelje v prakso to načelo, ker bi z zastarelimi stroji nobena ne mogla konkurirati z njenimi zavodi.

Seveda mi grofu Sylvi Tarouki ne verujemo, da mu je bilo resno s tem predlogom. Kmalu po katoliškem shodu so se o njem pisale take stvari in on jih ni oporekal, da si moramo misliti, da on z vso tisto krščansko socialno reformo le drugim meče pesek v oči.

In za tako spremembo socialnega reda bi se pač bili dali pridobiti zastopniki delavcev, ako bi prišli v zbor in zatorej se moramo čuditi, da grof Tarouka in somišljeniki niso porabili vsega svojega vpliva za Taaffejevo volilno reformo, da tako dobe v zbor novih zaveznikov.

Najbolj zanimiva je izjava Hohenwartovega kluba. Ta klub se sklicuje na svoja avtonomistična načela, zaradi katerih ne more glasovati za občno volilno reformo. Nam je pač težko umljivo, kaj ima Taaffejeva volilna reforma opraviti z avtonomijo. Z njo se državnemu zboru niti za las ne razširi delokrog. Samo volilna pravica se razširi v mejah sedanje ustave, kakor se je tedaj razširila, ko se je dala volilna pravica petakarjem. Če gospodje z

avtonomičnega stališča tedaj niso imeli pomislekov, bi jih tudi sedaj ne smeli, da se količkaj dosledni.

Ko se govori o avtonomističnih načelih, se pa moramo vprašati, kaj je pa dosedaj klub storil za avtonomistično načelo pod Taaffejevo vlado. Pač jako malo, k večjemu da je nekoč glasoval pod pretvezo avtonomističnih načel proti temu, da bi se jezikovno vprašanje vredilo v državnem zboru. In tudi sedaj ne pričakujemo, da bi klub se postavil na kako posebno avtonomistično stališče in z narodnega stališča tega ne želimo.

Češki listi pišejo sicer, da naj bi konservativci sedaj se potegnili, da se deželni zborom zopet vrne pravica voliti poslance v državni zbor. Mi tega ne verjamemo, da bi po tem hrepenel Hohenwartov klub. Sicer bi pa Slovenci morali takemu preustroju volilne pravice odločno ugovarjati. S tem bi za zmiraj zaprli pot koroškim in štajarskim Slovencem v državni zbor. Naši štajarski sosede bi potem ne imeli nobenega zastopnika na Dunaju. Mi mislimo, da bi bili naši slovenski poslanci v klubu odločno oporekali, ko bi se kaj tacega nameravalo. Čudimo se pa sploh, da so naši slovenski poslanci glasovali za resolucijo v kateri se posebno naglašajo avtonomistična načela.

Kdor količkaj pozna naše domače razmere, ve da deželna avtonomija bi nas privela le v pogubo. Zaradi tega bila bi dolžnost naših državnih poslancev, da se povsod upirajo tej deželni avtonomiji.

Z narodnega stališča pa tudi ni umestno, da se upirajo volilni reformi, ker temu se pač oporekati ne ne da, da bi Slovenci z volilno reformo več mandатов pridobili. Že strah levičarjev bi moral naše poslance nagibati, da se odločno potegnejo za vladno predlogo. Mi pač nimamo nobenega povoda varovati te nemške posesti, ki je sedaj v nevarnosti po občni volilni pravici.

Tri velike stranke ravno razširjenju volilne pravice ne ugovarjajo, ali vsaka gleda, da se razširjenje zgodi tako, da bi njej ne škodovalo. Hohenwartov klub neče slišati o nobenem razširjenju pasivne volilne pravice in govori le o aktivni. Nam se dozdeva taka pot najslabša. Delavcem bode zaprta pot v parlament, da bi povedali svoje težnje. Res si utegnejo nekateri sedanji poslanci s tem obvarovati svoje sedeže, ali na drugi strani pa pride v parlament mnogo socijalističnih agitatorjev ne iz delavskega stanu, ki bodo vsako delovanje le ovirali in tudi kaci pametnih socijalnih reform ne bodo pospeševali, temveč le hujskali. Razširjenje aktivne pravice bode najboljše za nekatere židovske advokate, ko se postavijo na socijalistično stališče.

Levičarji so v tem oziru že bolj praktični. Dati hočejo delavcem posebno kurijo in jim dovoliti 50 poslancev, S tem si levičarji pač obvarovali vse dosedanje mandate. Državni zbor pa dobi socijalno stranko, ki se bode v verskih in narodnih vprašanjih dala porabiti proti konservativcem. S tem se delavci popolnoma odločijo od drugih stanov in tako onemogoči vsako sporazumljenje z drugimi stanovi in vsaka socijalna reforma, katera bi uga-

jala vsem stanovom. V parlament bi se zanesel hud boj med zastopniki raznih stanov in iz tega boja bi skušala le židovsko-liberalna stranka izvleči največ koristi. Po vladnem nasvetu bi pa v zbor prišli poleg zastopnikov srednjih stanov tudi zmerni zastopniki delavcev, in bi se po vzajemnem postopanju dali doseči v socijalnem oziru lepi vspehi, po receptu Hohenwartovega kluba se bi mej delavce zasejala največja nevolja, ker se bi naredili za državljane druge vrste, levičarji bi pa poostrili nasprotje mej raznimi stanovi. Za to mi obžalujemo, da imajo narodni zastopniki tako malo smisla za dobre vladne namene,

Poročilo poslanca Vilj. Pfeiferja na shodu volilcev v Gradacu.

Državni in deželni poslanec g. Vilj. Pfeifer je sklical shod svojih volilcev pred nekoliko časom v Gradac. Vkljub zelo neugodnemu vremenu zbralo se je nad sto veljavnih mož na shodu.

V glavnih potezah je govoril gosp. poslanec nekako tako-le:

„Poudarjal sem na novomeškem shodu med drugimi tri nadloge, ki nas hudo tarejo: vnanjo konkurencijo, državne dolgove, pretežno breme oboroževanja.

Gledé prve točke govoril sem kot zastopnik vinorodnih pokrajin posebno o nesrečni trgovinski pogodbi z laškim kraljestvom, o oni pogodbi, ki dopušča, da se vvozna carina za jako ceno laško vino znižuje od 20 gld. na 3 gld. 75 kr. (100 kil ali 100 litrov).

Vsaka stvar se dá razsojati različno, in tako se je sodilo o tej pogodbi tudi pri nas različno, smemo pa trditi, da so pohvalni glasovi ostali osamljeni vsaj po vinogradnih deželah.

In jaz sem še vedno globoko prepričan, da ona pogodba znižane carine ni in ne more biti dobra, ker ni dvojbe, da vpliva na ceno naših avstrijskih vin in tako tudi na obnovitev naših uničenih vinogradov.

Marsikateri se ne bo tako hitro odločil obnoviti uničeni vinograd, potrositi za en oral novega nasada 800—1000 gld., ko ne zná, če bo spečati zamogel novo pridelano vino po primerni ceni.

Le vprašajte vinogradnike vinorodnih dežel, posebno iz Istre, Dalmacije, Tirolske, kaj pomeni zanje znižana carina? Kdor je prej prodal liter vina po 18—20 kr., ga sedaj komaj po 12 kr., med tem, ko je v Dalmaciji mnogo zalog vina, ki se spečati ne dá.

Gotovo se potoči vsaj toliko manj domačega vina, kolikor se tujega vvaža; naš dragi denar pa gre za tuje vino v tuje kraje.

Če se domači izdelki umikajo ptujim, se težko zopet vdomačijo, kar opazujemo na svojo žalost pri obleki, ki se je na pr. v kočevskem, krškem okraju še pred nekoliko desetletji izdelovala iz trpežnega domačega platna, sedaj pa iz slabejšega štacunskega (tovarniškega) blaga, — težko, da doživimo, da se zopet vdomači lepa narodna